Regionshuset
Viborg

Sundhedsplanlægning
Skottenborg 26
Postboks 21
DK-8800 Viborg
Tel. +45 7841 0000
kontakt@rm.dk
www.rm.dk

Dato: 20.01.2019
rev. 18.02.2019
Sagsbehandler: HBN
Sagsnr. 1-30-72-34-19

Forslag til rammer og proces for udarbejdelse af ny fødeplan

Den gældende fødeplan for Region Midtjylland blev vedtaget af regionsrådet i 2012. Der vurderes at være behov for udarbejdelsen af en ny plan for driften og udviklingen af den samlede indsats, der knytter sig til svangreomsorgen i Region Midtjylland. Betegnelsen "svangreomsorg" anvendes som et samlet begreb for sundheds-væsenets indsats i forbindelse med graviditet, fødsel og barsel.

Administrationen forelægger på den baggrund nærværende notat med følgende indhold:
1. Baggrund og formål for ny fødeplan
2. Forslag til procesplan

Bilag 1: Uddybet procesplan
Bilag 2: Lovgivningsmæssige rammer og baggrundsmateriale for arbejdet med udarbejdelse af en ny fødeplan for Region Midtjylland

1. Baggrund og formål

Fødeplanen er en strategi, der udstikker rammer og retning for driften og udviklingen af svangreomsorgen i Midtjylland, og som dermed kan være retningsgivende for prioriteringen af muligheder og håndteringen af udfordringer.

Samtidig er det et dokument, der giver overblik over de gældende tilbud hos almen praksis, i kommunerne og på hospitalerne samt organiseringen af det tværsektorielle og tværfaglige samarbejde, der udgør en grundsten i den samlede indsats omkring graviditet, fødsel og barsel.

Behovet for udarbejdelsen af en ny fødeplan skal bl.a. ses i lyset af, at nye nationale anbefalinger for svangreomsorgen er på vej. Anbefalingerne forventes at komme i offentlig høring februar 2019 og træde i kræft i løbet af 2019. Hertil kommer udviklingen i sundhedsvæsenet og det omgivne samfund, som på forskellig vis

påvirker vilkår, rammer og muligheder for svangreomsorgen samt de krav og forventninger, der knytter sig graviditet, fødsel og barsel i dag. Endelig står regionen i lighed med resten af landet over for et stigende fødselstal, som vil stille store krav til kapaciteten og organiseringen af den samlede indsats på området.

Sammen med de nationale anbefalinger for svangreomsorgen udgør Region Midtjyllands målbillede for sundhedsområdet samt regionsrådets politiske sigtelinjer nogle vigtige pejlemærker i forhold til fødeplanens indhold og retning.

Fødeplanen udarbejdes desuden med udgangspunkt i, at der i Region Midtjylland er fødesteder ved Hospitalsenhed Midt (Viborg), Regionshospitalet Horsens (Horsens), Regionshospitalet Randers (Randers), Aarhus Universitetshospital (Aarhus) og Hospitalsenheden Vest (Herning og Holstebro frem til tidspunktet for ibrugtagningen af hospitalet i Gødstrup, hvor fødslerne samles dér).

I det aktuelle arbejde med en ny fødeplan forventes der blandt andet at være behov for at sætte fokus på:

- En opdateret beskrivelse og dermed et samlet overblik over tilbuddene i svangreomsorgen på tværs af regionen, herunder som led i sikringen af, at der til stadighed leveres samme høje kvalitet. Dermed er udarbejdelsen af en ny fødeplan også en lejlighed til at "trykprøve", om vores organisering kan leve op til de gældende krav og faglige anbefalinger inden for området.

- Sikre en fortsat effektiv kapacitetsudnyttelse, herunder i lyset af et kraftigt stigende fødselstal i de kommende år. Der er ca. 60.000 fødsler årligt i Danmark. Antallet stiger frem mod 2025 med 20 % til ca. 72.000 fødsler. Denne udvikling ses også i Midtjylland.

- Videreudvikle nære, sammenhængende og differentierede sundhedstilbud, som bl.a. handler om udnyttelse af potentialer og synergier på tværs af sektorer og faggrupper således, at tilbuddene hænger godt sammen, og at samarbejdet med de gravide og familierne sker ud fra et helhedsperspektiv.

- I forliget om budget 2019 afsatte forligspartierne 10 mio. kr. til sundhedstilbud tæt på borgeren med henblik på at udvikle og styrke det nære og sammenhængende sundhedsvæsen. I forbindelse med indgåelse af udmøntningsaftale gav forligs-partierne udtryk for, at de ser muligheder i lokale tilbud om PKU/hørescreening af nyfødte, og denne del indgår i arbejdet med ny fødeplan i 2019.

Fødeplanen er et regionalt ansvar, som skal løftes i dialog med almen praksis og kommunerne, da svangreomsorgen fordrer et tæt tværsektorielt samarbejde. I den sammenhæng er arbejdet i Region Midtjylland organiseret i et fødeplanudvalg (se nærmere herom nedenfor).

2. Forslag til procesplan
Det foreslås, at processen vedrørende udarbejdelse af en ny fødeplan følger en "tragtmodel", der indledes med en politisk rammesætning.

Dette kan så i næste fase danne grundlag for en inddragende proces, hvor forskellige interessenter (borgere/brugere, sundhedspersonale, fagpersoner, politikere m.fl.) får mulighed for at bidrage med synspunkter og idéer til støtte for den videre konkretisering af en samlet fødeplan.

Konkretiseringen i form af udarbejdelsen af selve fødeplanen tænkes at foregå i regi af det regionale fødeplanudvalg. Undervejs i arbejdet gøres der status og indsamles input fra forskellige fora på såvel politisk som administrativt niveau.

1. Relevant lovgivning, faglige retningslinjer/anbefalinger og baggrundsmateriale udgør det plangrundlag, som sætter de overordnede rammer for fødeplanen.

2. På møder i politiske fora regionalt og tværsektorielt drøftes de nærmere politiske ambitioner, der skal ligge til grund for udformningen af den kommende fødeplan.

3. Herefter inddrages borgere/brugere, patientforeninger, fag-personer og øvrige etablerede politiske og administrative samar-bejdsfora. De stående politiske udvalg orienteres undervejs.

4. Et udkast til fødeplanen udarbejdes i regi af Fødeplanudvalget for Region Midtjylland.

5. Efter godkendelse i Regionsrådet sendes udkast til fødeplan til bemærkninger hos samarbejdspartnere, patientforeninger, tvær-faglige specialeråd, Patientinddragelsesudvalget m.fl. og der indhentes rådgivning fra Sundhedsstyrelsen. Herefter sendes planen til endelig godkendelse i Regionsrådet.

Processen er uddybet i **bilag 1**.

Overblik overordnede rammer for fødeplanens tilblivelse (lovgivning, nationale anbefalinger og andre planer og aftaler, herunder sundhedsaftalen mv.) findes i **bilag 2**.

Administrativ procesledelse
Sundhedsstyrelsens anbefalinger for svangreomsorgen anbefaler, at der i alle regioner etableres et formaliseret, velbeskrevet, tæt samarbejde mellem fødesteder, jordemodercentre, praktiserende læger og den kommunale sundhedstjeneste. I Region Midtjylland er samarbejdet etableret i form af Fødeplanudvalget.

Fødeplanudvalget er organiseret som et tværfagligt og tværsektorielt forum, og er etableret som et led i sundhedsaftalesamarbejdet mellem regionen, kommunerne og praksissektoren om gensidige forpligtelser og samarbejde på sundhedsområdet.

Fødeplanudvalget bidrager således til udvikling og koordinering på tværs af hospitaler samt mellem hospitaler, kommuner og almen praksis på svangreområdet. Det foreslås, at fødeplanudvalget udgør den administrative styregruppe for udarbejdelsen af en ny fødeplan.

Bilag 1

Uddybet tids-/procesplan for udarbejdelse af ny fødeplan

Dato/periode	Forum/aktører	Indhold
4. februar 2019	Hospitalsudvalget	Politisk rammesætning og godkendelse af overordnet proces for udarbejdelse af fødeplan
6. februar 2019	Udvalget for Nære Sundhedstilbud	
19. februar 2019	Forretningsudvalget	Godkendelse af procesplan inkl. de stående udvalgs politiske rammesætning
27. februar 2019	Regionsrådet	
22. marts 2019	Fødeplanudvalget	Administrativ rammesætning, herunder • drøfter disposition og stikord til fødeplanen på baggrund af den politiske rammesætning • rådgiver i forhold til det administrative/planlægnings-mæssige arbejde med planen • fastlægger form og indhold for en inddragelsesfase rettet mod hovedsageligt borger-/brugerperspektivet
4. april 2019	Regions-MEDudvalget	Orientering om procesplan og politiske rammer for udarbejdelse af ny fødeplan med mulighed for evt. input/bemærkninger
30. april 2019	Sundhedskoordinations-udvalget	Orientering om overordnet procesplan samt drøftelse af politiske ambitioner for fødeplanen i det tværsektorielle perspektiv
Maj-juni 2019	Workshops i regi af klynge-samarbejdet (bred involvering af	Inddragende proces/samskabelse med henblik på tidlig inddragelse af erfaringer, idéer og perspektiver fra

	interessenter, herunder borgere/brugere, fagpersoner, politikere m.fl.)	centrale interessenter, herunder borgere/brugere
17. juni 2019	Fødeplanudvalget	Drøftelse af udvalgte temaer/elementer på baggrund af bl.a. input fra inddragelsesfasen, jf. workshops i klyngerne
12. september 2019	Fødeplanudvalget	Drøftelse af udkast til (dele af) planen
25. september 2019	Sundhedsstyregruppen	Status og trykprøvning af disposition og stikord til de forskellige afsnit/kapitler i planen
7. oktober 2019	Hospitalsudvalget	
9. oktober 2019	Udvalget for Nære Sundhedstilbud	
26. oktober 2019	Klinikforum	
30. oktober 2019	Sundhedskoordinations-udvalget	
4. november 2019	Fødeplanudvalget	Drøftelse af samlet udkast til fødeplan
2. december 2019	Hospitalsudvalget	Udkast til fødeplan fremlægges til godkendelse med henblik på indhentning af bemærkninger fra samarbejdspartnere, patientforeninger, tværfaglige specialeråd, Patientinddragelsesudvalget m.fl. samt rådgivning fra Sundhedsstyrelsen i henhold til sundhedslovens § 206, stk. 2 som led i kvalitetssikring og kvalificering af planen forud for politisk godkendelse
4. december 2019	Udvalget for Nære Sundhedstilbud	
10. december 2019	Forretningsudvalget	
18. december 2019	Regionsrådet	
Januar-februar 2020	Politisk godkendt udkast til fødeplan udsendes og der modtages bemærkninger	
Marts/april 2020	Hospitalsudvalget	Godkendelse af fødeplanen
	Udvalget for Nære Sundhedstilbud	
	Forretningsudvalget	
	Regionsrådet	Endelig godkendelse af fødeplanen

Bilag 2

Lovgivningsmæssige rammer, baggrundsmateriale mv.

En ny fødeplan for Region Midtjylland skal udarbejdes med udgangspunkt i følgende:

☐ *Sundhedsloven*:
Af sundhedslovens bestemmelser følger, at gravide, der har bopæl (tilmeldt til folkeregistret) her i landet, har ret til ydelser efter loven, og at bopælsregionen afholder udgifterne til ydelserne. Yderligere følger det af sundhedsloven, at regionsrådet yder vederlagsfri forebyggende helbredsundersøgelser hos en læge samt vejledning om svangerskabshygiejne til kvinder ved graviditet.

Gravide er omfattet af sundhedslovens bestemmelser om frit sygehusvalg. Det vil sige, at gravide kan vælge mellem fødesteder i bopælsregionens sygehuse samt fødesteder i andre regioners sygehuse. Et sygehus kan dog af kapacitetsmæssige årsager afvise at modtage personer fra andre sygehuses optageområde eller fra andre regioner. Er der risici forbundet med graviditet eller fødsel, kan dette også have indflydelse på mulighederne for valg af fødested.

Regionen skal i henhold til sundhedsloven endvidere yde jordemoderhjælp til kvinder, der ønsker at føde i eget hjem.

I henhold til sundhedslovens kapitel 63 om planlægning, § 206 udarbejder regionsrådet en samlet plan for tilrettelæggelsen af regionens virksomhed på sundhedsområdet. Regionsrådet skal i forbindelse med udarbejdelsen af sundhedsplaner indhente Sundhedsstyrelsens rådgivning. Disse bestemmelser omfatter således også den planlægning på svangreområdet, som regionsrådet har det overordnede ansvar for.

☐ *Sundhedsstyrelsens anbefalinger for svangreomsorgen*
Sundhedsstyrelsen udgiver løbende faglige anbefalinger vedrørende svangreomsorgens indhold, forudsætninger og organisering. Det er forventningen, at den enkelte region i sin planlægning på området følger disse anbefalinger samt forholder sig til eventuelle betydende afvigelser herfra, herunder som led i den rådgivning Sundhedsstyrelsen giver regionen forud for politisk godkendelse af en ny fødeplan.

Den nuværende fødeplan fra 2012 blev oprindeligt udarbejdet med udgangspunkt i Sundhedsstyrelsens anbefalinger for svangreomsorgen fra 2009. De gældende retningslinjer/anbefalinger fra Sundhedsstyrelsen trådte i kraft i 2013, og er aktuelt under revision. De opdaterede anbefalinger forventes at komme i offentlig høring i

februar 2019. Arbejdet med en ny fødeplan for Region Midtjylland vil således ske under iagttagelse af de krav, der vil fremgå af de kommende anbefalinger fra Sundhedsstyrelsen.

☐ *Sundhedsstyrelsens krav og anbefalinger til organiseringen af fødeområdet*
I tillæg til ovennævnte faglige anbefalinger for svangreomsorgen forventes Sundhedsstyrelsen i løbet af 2019 endvidere at udgive en række anbefalinger, der retter sig specifikt mod organiseringen af fødetilbud i Danmark. Dette begrundes bl.a. i et ønske om at sikre et fælles grundlag for og sprog for fødeområdet for derigennem at opnå en fælles tilgang til de forskellige fødetilbud i Danmark i en tid hvor fødselstallet er stigende. Et særskilt formål med anbefalingerne er desuden at skabe en national ramme for indholdet i den information, der gives til de fødende og deres familier, herunder med henblik på at sikre det bedst mulige grundlag for beslutninger om valg af fødested. Det forventes, at høringsproces mv. for disse anbefalinger følger samme kadance som ovennævnte anbefalinger for svangreomsorgen.

☐ *Specialeplanlægning, herunder specialevejledningen for gynækologi og obstetrik*
Sundhedsstyrelsen udarbejder vejledninger inden for alle specialer som led i specialeplanlægningen for det danske sygehusvæsen. Her defineres anbefalinger til hovedfunktion (basisniveauet), som udgør ca. 90 % af aktiviteten i sygehusvæsenet samt krav til specialiserede funktioner (de tidligere lands- og landsdelsfunktioner). Hovedparten af svangreomsorgens aktiviteter ligger på hovedfunktionsniveau. Fødeplanen vil skulle indeholde beskrivelser af de aftaler, der er for svangreomsorgens hovedfunktioner samt eventuelle frivillige samarbejdsaftaler mellem kommuner og region vedrørende svangreomsorgen.

☐ *Sundheds- og hospitalsplan for Region Midtjylland*
Fødeplanen indgår som et element i det samlede kompleks af planer, som regionens sundhedsplan er omdrejningspunktet for. Fødeplanen vil derfor også tage afsæt i de ambitioner, rammer og sigtelinjer, der udstikkes af den til enhver tid gældende sundhedsplan. På tilsvarende vis har hospitalsplan og akutplan også betydning for fødeområdet, herunder placeringen og organiseringen af fødesteder samt forskellige funktioner af relevans for forløb for såvel kvinder som børn før, under og efter fødslen.

Regionsrådet godkendte på møde 28. november 2018 en plan for udarbejdelsen af en ny sundheds- og hospitalsplan for Region Midtjylland. I arbejdet med en ny fødeplan vil der løbende være behov for at tage højde for eventuelle ændrede præmisser mv. for udarbejdelsen af fødeplanen.

☐ *Region Midtjyllands målbillede på sundhedsområdet*.
Et bæredygtigt sundhedsvæsen på patientens præmisser, herunder:

- Den bedste kvalitet – hver gang på den rigtige måde
- Sammenhæng og lighed i sundhed
- Mere effektivt sundhedsvæsenet
- Otte mål, som måler på kvaliteten for at sikre, at udviklingen går den vej, vi ønsker

☐ *Regionsrådets politiske sigtelinjer inden for hele regionens virksomhed*
Sigtelinjerne er godkendt på regionsrådets møde 28. november 2018, og skal give retning til prioriteringer og beslutninger i forhold til at realisere målbillederne for Region Midtjylland og omfatter følgende udsagn:

- Et sundhedsvæsen på patientens præmisser
- Tryghed – er både nærhed og specialisering
- Et stærkt universitetshospital i højeste internationale klasse
- Sammen om borgernes sundhed
- En region i balance
- Øget anvendelse af teknologi og digitalisering
- En arbejdsplads med godt arbejdsmiljø og arbejdsglæde
- Region Midtjylland går forrest i bæredygtig udvikling og grøn omstilling
- En region med et levende kulturliv
- Region Midtjylland i sundt samspil med den private sektor

☐ *Samarbejdet med kommuner og almen praksis*
Sundhedskoordinationsudvalget har i forhold til den næste sundheds-aftale (2019-2022) peget på følgende fælles visioner for det fælles sundhedsvæsen i Region Midtjylland:

- Mere lighed i sundhed
- På borgerens præmisser
- Sundhedsløsninger tæt på borgeren
- Mere sundhed for pengene

☐ *Danske Regioner: Godt fra start*
Danske Regioner har i 2018 udgivet udspillet "Godt fra start", der rummer en række visioner for fremtidens svangreomsorg i Danmark samt 16 konkrete initiativer, der skal medvirke til at sikre, at svangreomsorgen i Danmark fortsat er af højeste kvalitet – også når det gælder forløb, der tager højde for familiens samlede livssituation, og som integrerer sociale- og sundhedsfaglige indsatser.